

Motion till riksdagen 2021/22:451

av **Hanna Gunnarsson m.fl. (V)**

Utred behovet av beredskapspolis

1 Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda frågan om att återinföra beredskapspolis och tillkännager detta för regeringen.

2 Inledning

Vi lever i ett mer sårbart samhälle. Återaktiveringen av värnplikten och planering för ett återuppbyggt civilt försvar visar att vårt samhälle håller på att rustas för att på ett bättre sätt kunna möta olika typer av hot mot vårt land. De senaste åren har vi upplevt fler och fler stora kriser som inneburit stor påverkan på vårt samhälle. I klimatkrisens spår kommer bränder och översvämningar, konflikter i världen tvingar människor på flykt och cyberattacker kan slå ut viktiga samhällsfunktioner och orsaka stor oreda. Vid denna typ av händelser krävs att olika delar av samhället arbetar tillsammans för att samhällets funktionalitet ska upprätthållas och människor ska kunna undvika att bli utsatta för skada. En viktig verksamhet under olika former av kriser är polisens upprätthållande av ordning och säkerhet för alla människor.

Sedan den 1 februari 2015 kan polisen be Försvarmakten om stöd vid exceptionella situationer. Det handlar om att säkra byggnader, bedriva underrättelse, it-skydd och bombskydd samt tillhandahålla stridande personal. För att kunna utföra dessa uppgifter ska soldaterna genomgå en två veckor lång polisutbildning där man ges en snabbkurs i polislagen, våldsanvändning m.m. I februari 2021 begärde polisen, i brist på egen personal, stöd av Försvarmakten för att bedriva gränsbevakningen vid gränsen mellan Sverige och Norge, vilket krävdes p.g.a. coronapandemin. Vänsterpartiet menar att gränsbevakning i fredstid är en civil verksamhet som ska skötas av polis och tull, inte av uniformerade soldater. Vi menar att detta var en olycklig sammanblandning av verksamheter som inte borde ha skett, men att det är ett tecken på behovet av resurser för att upprätthålla ordning och säkerhet under exceptionella eller akuta händelser i fredstid.

3 Försvar och polis får inte sammanblandas

Det finns i huvudsak två skäl till att undvika att blanda samman polisiära uppgifter med militära. Dels av principiella skäl, dels av praktiska skäl. För Sveriges del blev händelserna i Ådalen 1931, där militär kallades in mot strejkande arbetare och dödade fem personer i ett demonstrationståg, avgörande för vilken väg Sverige kom att ta för att förhindra historien att upprepa sig. Det är viktigt att hålla fast vid detta. En poliskår eller en polisiär verksamhet som tenderar att gå mot en militarisering riskerar att öka på polariseringen med risk för en ökad våldsspiral och minskad förankring hos medborgarna. Rent praktiskt uppstår också problem. Man kan ifrågasätta det realistiska i hur en soldat genom två veckors utbildning ska tillgodogöra sig en polismans befogenhet. En polismans befogenhet innebär bl.a. laglig rätt att avlägsna eller omhänderta personer, och i vissa fall även använda våld – dvs. göra ingripanden baserade på polislagen, rättegångsbalken och annan lagstiftning som för den enskilde innebär begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna, enligt vad som anges i regeringsformen. För Vänsterpartiet är denna skillnad väldigt viktig. Det är polisens uppgift att upprätthålla ordning och säkerhet för alla människor i fredstid. Militär får inte användas för denna civila verksamhet.

Fram till hösten 2012 fanns en funktion som hette beredskapspolis. Beredskapspolisen var en enhet inom den svenska polisen som bestod av civilpliktiga poliser och utgjorde en förstärkning till ordinarie personal och kallades in vid särskilda händelser. Den avskaffades efter ett regeringsbeslut. Ett motiv för avskaffandet var att polisen inte längre ansågs ha samma förstärkningsbehov som när beredskapspolisen kom till, en utveckling som vi ser annorlunda på i dag. Gränsbevakningen under pandemin är ett exempel; andra händelser skulle kunna vara ordningshållande vid evakueringar eller bevakning av platser för samhällsviktiga verksamheter. Även Försvarsberedningen tog upp behovet av att utreda en ny typ av beredskapspolis i sin rapport Motståndskraft (Ds 2017:66).

Funktionen beredskapspolis har efter avskaffandet lämnat ett tomrum efter sig som nu riskerar att fyllas av militär. Detta är en utveckling som oroar och Vänsterpartiet vill därför se över möjligheterna att återinföra beredskapspolisen. För- och nackdelar samt möjliga former för organisering av en beredskapspolis behöver belysas av en utredning.

Regeringen bör utreda frågan om att återinföra beredskapspolis. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Hanna Gunnarsson (V)

Jens Holm (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Yasmine Posio (V)

Elin Segerlind (V)

Håkan Svenneling (V)

Jessica Thunander (V)